

09.5.2023

Shehsawar A. Zafar
Punjabi (I) PMS

” پہلا حصہ ”

* Its 2nd part (10 short questions, one mark each) is missing.

-: سوال نمبر 1 :-

(الف)

سٹائلر دا ناں : شرف کنیاہی (سٹیری مجموعہ: جگر اے)

شعر دا عظیم : اپنے آپ نوں لوٹا ظالم لہرے مسافر لوکاں نو فائدہ
پہن دی ترغیب دئی ہے۔

مصنوع :

دو جیاں دے کم آون دا جذبہ۔

تشریح : ایہ شعر شرف کنیاہی پیراں دے سٹیری
مجموع ” جگر اے ” نوں لیا گیا اے۔ شرف کنیاہی

دا تعلق تجارت دے نیڑے اک قبیلہ ”کنجاہ“ توں سیات
اوں اہل ۶۱۹ء وچ بچے۔ انہاں دا پنجابی واسطے لکھناں تے
پہنچیاں دا اک وڈا ذہین وجود اے۔ پنجابی دی خدمت
لہر دے اسیارے اوں ۶۱۹ء وچ خالق حقیقی کوں اڑے۔
2007

ایس شعر وچ انہاں نے لوکاں نوں دو جیاں دے
کم آون دی ترغیب دئی ہے۔ اوں اپنے ذات نوں
درگت دی فائدہ قرار دے کر لوکاں نوں ترغیب دینا
نے کہ اوں اولیں دا پھل آھاہے مئے براہ جا ندیاں اولیں

دی تھان وچ بھٹ اک بہہ جاوے۔ غالب گمان اے کہ
انہاندا ایہہ جذبہ غریب و آزادی وے دے حالات
پھرت دے حالات وکھوے آپا نہہ لئی۔ ان حالات
بارے شریف کھنایہ پھراں فرمایا:

سوچنا وان دنیا فون آئی وگ گئی اے
پا سے اتوجھی آل تک گئی اے

شریف کھنایہ جس سے دنیا وچ آنکو گول پ
کے جنگ دے محافظ ترم سن۔ جنگ عظیم اول لوں
تر غریب آزادی پھر ایہہ سلسلہ جیدا ریہا۔ انہان
دی جنگ دا سالن نئس وائے لوکل سال وی پھوچی بھاری
ہئی۔ انہان لوکان بارے انہان نے فرمایا:

میںوں اج وی یاد ہے تیرا فلنا جاندی وار
اکھ وچ سکھ۔ دل وچ سکھ، لوں لوں وچ سکھ

اس لوں بعد جیون پھرت سوئی تے پھو لوی
مہکت دا ظہور سو پاتے ایہہ جذبہ دی خاص
فروٹ تھے لوک ایہے خاندان تے جائیدادوں
کھے چھڈ آئے سن سائنستان دے واسطے۔ اوس
دڑھیاں دے تم آوں دی لویت فروٹ لیں لوکان
لوں۔ ایہے واسطے سائر لوکان لوں دو جیاں دی
مدر کرن تے انہان لوں فائزہ بھاوے دی گل کرد
لین آ ایہے وچ دو جیاں دا فائزہ لے۔ ایہے جذب
دے محنت پاتے بھائی ڈاکٹر فقیر محمد فقیر پھراں

نہیں فرمایا تھی۔

۱۵

دیکھو فقیر امان پیارا
دل دا مان تیرا پیارا
وسدا پاکستان پیارا
مردانہ بہرہ برادر نہ ویکھو
کہہنی دُنیا آباد نہ ویکھو
جدت اہل آزاد نہ ویکھو

شم لے کجیاں بیوران وی خدمت خلق نے وطن
نعل سنوارن دی خاطر الین حزب دا ڈٹ کر کے الین
نعل ایناوں دی گیل کیتی اے۔ الین تے کھٹل کر کے انسان
نہ مرز دنیا وچ فزاد ماسکدا ہے بلکہ آخرت دل
اثر تے رب کوں وی الین دا بڑھیا نتیجہ لھوسی۔

”دوجا حصہ“

:- سوال نمبر 4 :-

تعارف

سابق صدر لقی فیلسلاف وچ ۱۹۰۹ لوں امرے
تے ایناں دا بوکھوآر دن سرزمین نال گپیرا بھلن لھی۔
آپ مختلف ملازمتاں کرن لوں بعد و الین اچھے ای جا
اہڑے نے فر ۱۹۶۲ء وچ جی نال راسے میں نیوے۔ آپ نو
خط لکھوآر دا سٹارے بھیسوں جس دا سٹاروں
لکھا جاندا اے۔ آپ دے ستر جموں دے ناں ”تھے گروہ“
وی پنجابی ثقافت تے اچھے دے حق تہا سٹاں وچوں لیا گیا
یہ خبریں کہ سدھی لھیوال

سٹاری وچ لوکھوار دے جھلکارے :

باقی صدیقی خطہ لوکھوار دے علاقہ سٹاری
تے اینہاں دی سٹاری وچ لوکھوار دی ریشہ تیار کتا
وگھائی دیتی اے۔ مثلاً دے طور تے وگھو۔

دھیاں لئی نصیحت

باقی صدیقی دھیاں آے جاں پھو لہاں دی سٹاری
جھینہ کرن دی نصیحت کردے نیں پئی ایہ علاقہ وچ
کڑی دی مگر ودھ جانے تے لوک سو مگلاں کردے ہین۔
ایہ گل کردے سٹار آگھدے ہین۔

جوہن پے پیری

بہیم اٹکے وٹے مارے

وہیٹھ وچ لگ گئی

وہیٹھ لئی ڈھینڈی

جوہن پے پیری

وڈیریاں دا ظالمانہ کردار

پنجاب وچ تے ظلم و ستم دہی علاقیاں وچ وڈیریاں تے
جوہن دیاں دا کردار بونٹ ظالمانہ رسیا اے شروع لوں۔
ادھ عوامی لوکاں تے ظلم کردے ہین تے کسی ٹالوں قاعدے
لوں نہیں سن عدلے۔ کسبے نیں۔

تکے وڈے سارے

اولس دے آگے ننگے

راہ وچ کھلے ہاں

کڑیاں کولوں ننگے

جٹھوں کوئی دوس
اکھوں مڑوڑ لنگھ

الکیرت الین وڈ پرک دا ایجا وی وکھاندے ہیں
بھیمیا ایجا نظم باروں لاک رہو جاندا اے۔

کتے وچوں فرزین
بھی اوس نی لاشی
دادواک بدفعاش

رسمان ریتاں دی نڈیا

اون لوکھو یار دے سماج دیاں بریاں رسمان ریتاں دی
شدید عزت کر دے ہیں کہ الیہ عزیز لڑکاں تے سوچت
بھاری پییدیاں ہیں۔ کھیدے نہیں۔

ھنڈیا دا ج نہ بنا امیر ہے
توں ~~جستنا~~ دا ج کھلا رہیں
ہیں انی ھیوساں نتگی
توں ایجا نتھی رول نہیں
ھنڈیے پیر دی اون پگ

رومالی رنگ

بنجالی ریشل دا رومالوی رنگ وی اسیاں دی مشہوری
وچ وکھائی ڈریندا اے۔ ویزوا کرو۔

باروں لنگھا ڈھولا
آنا خوشبو نا جھولا
چیتی رنگ تے جاتی جولا
بھیوں رٹی منہ لنگھ لا

ڈرامائی کیفیت

انسان میں سادگی اور ڈرامائی کیفیت کے چھکار ہوتے ہیں۔
نظر اور لہجے میں۔ مثال کے طور پر لکھو۔
اوہ لاری آئی ہے
میں گھبرو لہتا ہے
اور عینہ مچھا ہے
لا جا وی سبھا ہے
سحلہ وی اچا ہے
ایہیا عینہا مایا ہے
منیں کوئی راہی ہے

لوک کہیاں کے ذریعے جذباتی اور انظار

ساقی صدیقی میں پنجاب کی دھرتی کے لوگ کہیاں
لوگ سادگی اور جوت کے چارچوں لادتے ہیں۔
مثلاً۔

~~جانک کہیاں ائی ڈنا~~

~~کوئی بڈے~~

~~کوئی بڈاے~~

~~ایخ ڈنا~~

پڑاں سے دے گراں دی منظر کشی

ساقی صدیقی پڑاں سے دے گراں دی منظر کشی کر دے
پڑتے لکھتے ہیں۔

ایہ نہیں عینہا گراں

~~نہ اوہ گھوٹے نہ اوہ گھینیاں~~

~~نہ اوہ گھوٹے گھوٹے لوٹے~~

ایہ نہیں عینہا گراں

کتنے آئے فریاد گراں میں

گھلی بیدے فریاد گراں ہیں
اوتھے اوتھے ناں
ایہ نہیں میندا گراں

معاصرے دی طبقاتی ونڈ

شاعری وچ بھاری معاصرے دی طبقاتی ونڈ نوں
وی موضوع مینایا ہے جس وچ
اوتھراں دا سٹکار بیوندا ہے۔
کون کراہ دے سی
بہاری نہیں اج بیدہ بیوی
فنی مچھاں مٹاتے تھیا
فل ناں گھتھو وچیا

نندی گل

الغرض، باقی صدیقی دی سٹائری وچ کھار بھاری
تے بھوکھو پار دی ریل وگھائی ریندی اے تے ایہاں
الیں سوئے انداز وچ بڑیاں تھماں دی نندیا تھیتی اے
کہ تڑھن وائے نوں بڑا مے نہیں لگدا۔

:- سوال نمبر 5 :-

تعارف

ڈاکٹر فقیر محمد فقیر دا شمار بھاری دے ورے
سٹائراں وچ بیوندا ہے۔ آپ نو تھارے بھالی ہی
مہقا صاحب لے۔ آپ ۱۹۵۵ء وچ بیدہ بیوی
تے ۱۹۶۶ء وچ خالق حقیقی نوں جاملے۔ آپ دا
رخلق تجربا نواند دی بھرتی نال ہے۔ تعارف محمد اہستین ہیں

ابنی تنقید دی کتاب "پڑھو پڑھو" وچ ڈاکٹر صاحب
کون حرکت تے عمل داساٹر "پڑھو پڑھو" اے۔

وہ اتے وچ حرکت تے عمل دارین

ابنی کتاب وچ انسان کون حرکت وچ رسون تے عمل کرن
دی خوشی نصیب کئی کئی اے۔ مثلاً ان وچ

عمل کرن دا زور

عمل کرن دی تالیف کرد سو بیان ڈاکٹر فقیر لکھن
جیہڑا کسفن عمل کردا اے ڈیسا اوس دی طاقت دا اقرار
ویا کردی ہے۔ فرمائندے ہیں
طاقت اوندی داردا اے اقرار زمانہ
ڈیسا وچ جیہڑاں بازواں وچ عمل دا زور

سائین دی نعت تے جذبہ

ڈاکٹر فقیر سائین دی نعت تے حوصلے دا حوالہ دیندے ہوئے
لکھندے ہیں کہ اوس دا حوصلہ انسان بلڈ سوڈا اے کہ
اوہ ہسٹران ٹوہ وی اچی اڑان بھر دا اے پر گھر اوس تھاں
تے بیٹی بیاندہ لکھندے ہیں۔
ہسٹران تے پانڈا ٹران دا اے ساہلیہ
کہ سائین دے سائین نئی کار آسٹیاں بندی

قرآن اتے عمل کرن دا دہن

شاعر نے مسلمانان کون قرآن پڑھن کون جیت ابی
اے سبھی حل نال عمل کرن دا دہن دتا اے۔ لکھندے
ہیں۔

تلوار پئی وچ سناج پونڈی اے بیکار
قرآن کون پین وچ غلامان دے نہ رتھ

آگ اور گھاٹ سے اوہ الیں گل دا افسوس لہرے ہیں لہر
اچ ڈنیا سے اوہ لوگ وی مسلمان بے گھر دے ہیں تہیاں
ہڑاں لو اچ تیکر کھولے لہر ہیا ای نہیں

ڈنیا سے مسلمان بے گھر دے ہیں
کھولے لہر ہیا مہ آں تہیاں ہیں

سوفیاں دی نندیا

سوفیاں گلان کرن تے گل نہ کرن وائے سوفیاں دی نندیا لہر
سوجے فریادے ہیں
اٹوں لہر اجاگے سوئی
وہوں دل دے گتے سوئی

جہاد دادرسی

ڈاکٹر فقیر مسلمانان لوں مہ آں لہر ہوں دے نال نال جہاد
دا داس وی دیندے ہیں - الیں مارے وچ کتہے
کتیا علم جہان تے علم ایہد کتیا ایہر حسین دے فنوور
دے گے جان جہان دیا ج لہر ہیا سادی مہ دا بے دستور ایہو

مائد اعظم دی ذات

آزادی دے لہر سبیا سید انبان سے عوام دی حریت
تے گل نہ کرن ماروں بوہت دل پر دانتہ لہو گئے تے اگلیا
ماں توں نہیں لہو لہو لہو
آپ توں نہیں لہو لہو لہو
بیچ آتے بیانے ہنسے
کھل نہیں اوہ لہو لہو لہو
نہیں مارے سٹاکے مارا

~~شہابی اے آیلکی دی بیوندی تھی تھالی
آپری دی اے فقیری دُنپادی بادشہ~~

قدی گل
العزیز ڈاکٹر صاحب پوراں میں حرکت سے گل
لوں مسلمانوں دے خدی دی بیجان اگھا اے تے
مسلمانوں لوں علی السین گل دی تم غیب دتی اے۔

تہا طہہ :-

سوال نمبر 6 :-

تعارف

~~پنجابی ایہ تھی زبان اے۔ پشیمان دھوٹھی
عشقہ بارزہ تھوں بجائے دین اسلام دی تبلیغ تری
بجھدا اے۔ ایہ سبب تھی وجہ تے تیر وچ
حاجی محمد یونس تھی جنس لوں پہلا حضرت علیف
بالتہت مینا تیا اے۔ ایہ اسلامی سلسلہ دی ای
انکے توبت ایم تھی روٹی تھی اے۔~~

پکی روٹی

شہان : ایہ لوں کافی لوٹاں ڈھونڈ کے حرکت کتیا اے
پہ چھتری بد پالی تکی روٹی تھی لوں علی اے
ادھ تھی اور دے لقب وچ تھی آئی۔

صفت : ایہ بارت تلخ خاقوس اے تے تھال

الہین دا کوئی پتہ نہ چل سکدیا۔ لعلق صنفی مسئلہ تھی۔

لکھن دا ویلہ: الہین توں تحقیق کر کے اے جابدا اے
کہ الہین دا ویلہ حافظہ پر حوزدار کے وارث نشان
والا تھی، یعنی اٹھارویں صدی وچ۔

ویروا: ایہ کتاب کم و بیش نو (9) مسئلہاں اے مسئلہ
اے تے الہین وچ (46) چھٹاں مسئلہاں دا بیان
لکھدا اے۔ الہی اوہ مسئلہ تھیں جنہاں دا لعلق انسان
کی مددھی جاتی تانہ ہوندا اے۔ نشان دے طور تے
اسم اللہ دے معنی، عذوب دا بیان (صنفی) تے مہووی
امیان دیاں مسئلہاں، جو عذوبکے فرائض، مسئلہاں، غسل
سنت تے عقوبت دا بیان، تے حلال کماون دا طریقہ
وغیرہ دسیا گیا اے۔

اسلوب

ایہ کتاب دا اسلوب بوقت سورینا تے سادہ سادہ
سوال دے طور تے ویکھو:

اختصار

کل نوں بنیاد اختیار نال بیان کیا گیا اے۔
کیونکہ ایہی کل ایسا اثر کھو دیندی اے۔ نال انسان مسئلہاں
دا لعلق وی انسان دی زندگی دے مددھے مسئلہاں
نال اے تے مسئلہ کل اوہی کھو وچ نہیں سی آلی۔ سوال
طور تے ویکھو ~~مسئلہ نمبر 54~~

ج کوئی کچھ تہدا عدیب ~~کیپٹرا~~ اے آکھو صنفی اے۔

سوال جواب دا انداز

ایہ گل سوال جواب دے ایہ مفرد انداز وچ لکھی گئی
اے۔ ایہ سوال بندے نوں گل ذہن نشین کرن وچ
آسانی فراہم کردی اے جودوں اوہ اپنے آپ کو لوں سوال
کر دا اے تے فر افسدہ جواب تلاش کرن دی کوشش کر دے۔

تلمیح توں پرہیز

تلمیح ایہ کتاب صرف لوکاں نوں دین سکھیاں واسطے
لکھی گئی سی تے ایہ واسطے ایہے اوچ اہت چین لاؤں
توں پرہیز کر دیاں تہا بہت زیادہ زبان دی ور لوں کیتی گئی
اے جینہڑی بڑھئی آسان ہو وے۔

ہندی لہجی

ایہ کتاب وچ ہندی لہجی لہجی ورتی گئی اے تہا
لوں ظالم ہو لدا اے کہ علف دا تعلق بھنگ یا
سرگودھا توں سی۔

عورتاں والا انداز بیان

ایہ کتاب ایہ غور کیتا جاوے تے اے جاندا اے
کہ ایہ کتاب دا انداز بیان عورتاں والا رکھیا تہا
ہندی لہجی وچ لکھی گئی سوال و جواب کر دیاں۔ سوال دے
طوڑے ویکھو۔

کوئی کج لہجہ دا مطالب تہا لکھی آکھ شروع
کر دیاں تہا سوئے رب دے نشان تو جینہڑا بخش
کرن والا تہا بہت بہان اے۔

فکدی گل

اخیرتے ایہ گل ~~فکدی~~ کہ کہ پکی رومی نثر دا سادہ تے سٹائیگر مجموعہ اے جس نے وڈے وڈے لوکاں نوں دین سہلکاؤن لئی سوینا ہر نظم (اعلام دتا لیس)۔

:- سوال نمبر 7 :-

تعارف

اسحاق اظہر اردو سنگھ دے علاوہ سٹائیگر دے وی وڈے تے صاحب طرز ادیب سن جنہاں میں ساری طبقاتی زباناں دی خدمت وچ گزری۔ انہاں دے ڈراماں دا مجموعہ "ٹاپلی" دے نکلے "السن" شوبہ نال سٹائیگر اے کہ ایہ وچ سیالون پینڈو تے سٹائیگر دے وکھو وکھو رنگ نثر اولڈ تے نیں

ڈراماں وچ پنجاب دی ثقافت

انہاں دے ریڈیائی ڈراماں دے ایہ تھمے وچ لٹری تے پینڈو لٹری دے سدھجہ ذیل مجموعے لکھتے نیں۔

پینڈو دا وڈا نظام

ایہ دے چھٹکارے اسیان دے آخری ڈرک وچ لکھتے نیں جس وچ محکمہ صیغلات وکے ٹاپلی کتب آجیاں نیں پر انہاں دے لوک انہاں لوں روک لکھتے

رہیں۔ اخیر نے گاؤں دا وڈا جویری اپنی داسان سناکر
تنبہ دیندا اے تے مافی لوک وی ایہہ گل من جانہ
ہیں۔

لوکاں دی عنیت :

الشفاعی اظہ تنوراں پھلے ڈراے راہیں دسیا
ہئی لوک کہیں دوسریاں دی زندگی وچ دخل اندازی
تک رہے ہن تے پرکام اہدے دوسریاں دی زندگی دا
تذکرہ کردے رہندے ہن۔

لہے دی لعنت :

درجے ڈراے وچ سیر تے گراں وچ سر کڈھدی
مڑائی فستات دا ڈیتر کسیا اے کہ اوہ کہیں
لوکاں منے پورے پھر اجارہ دیندے ہن۔

دولت پرست

تھے ڈراے راہیں انہاں نے دسیا ہے کہ لوک
پرور اگلا دی دولت ورتو کہ اوں ماں دوسری مافلتی
رہندے تے کردے ہن۔ انہں تو علاوہ غریب بندے دا
گوئی وی دوست یا تم خوار نہیں بندا۔

بزرگاں دا خلوس

جو کجے ڈراے وچ سیری تے لیندے و تیزیب کو
اچھاں تے وکھائی کجی اے کہیں وچ لو جوان لسنی
و تیزیب دے سال سال بزرگاں دا سہی خلوس
پھلکارے ماردلہ نظر آوندا اے۔

باب دا عنان

پنجویں ڈراے راہیں گھردے وڈے درعماں تے نل

نال ای دسائے ای بی بی بڑھکے وجہ لہذا کہیں بیان
وانتوں سے جائدا ہے یہ کل سے ناراضی ہوون تک پیندا
۱-۷

مندی گل

اخیرا سے ہے کہ اسفان بیوران سے ان
ڈراکٹیاں کے ذریعے بڑھیاں لوں کولوں لہذا
وگھائیوں کے لیے انہاں دا سوینا کوئے ہے

Good!

Try creating a balance among your questions

Focus on your presentation

Your analysis and content are good

You need to practice.

Good luck!